热 贡 藏 传 佛 教 艺 术

རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ།

TIBETAN BUDDHISM ART OF REBKONG

རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ།

热贡藏传佛教艺术

TIBETAN BUDDHISM ART OF REBKONG

青海省美术家协会
青海省同仁县人民政府 编辑

中国民族摄影艺术出版社

རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ།

热贡藏传佛教艺术

TIBETAN BUDDHISM ART OF REBKONG

青 海 省 美 术 家 协 会
青海省同仁县人民政府　编辑

中国民族摄影艺术出版社

（京）新登字 176 号

图书在版编目（C I P）数据

热贡藏传佛教艺术画集：汉、藏、英文对照/舒勇主编。-北京：中国民族摄影艺术出版社，1994.8
ISBN 7-80069-090-3

Ⅰ.热… Ⅱ.舒… Ⅲ.佛教-宗教艺术-藏族-画册 Ⅳ.J19

中国版本图书馆 CIP 数据核字（94）第 04235 号

热贡藏传佛教艺术

编　辑	青海省美术家协会 青海省同仁县人民政府
出　版 发　行	中国民族摄影艺术出版社 （北京朝阳区左家庄北里 2 号）
印　刷	北京利丰雅高长城印刷有限公司
开　本	850×1168mm　1/16
印　张	10
版　次	1994 年 7 月北京第一版第一次印刷
印　数	2500 册
书　号	ISBN 7—80069—090—3
定　价	120 元（平装） 180 元（精装）

དཀར་ཆག

སྔོན་འགྲོའི་གཏམ། ……………… ཀྲུའུ་ནེ་ཀྲེང་གིས་བྲིས། (4)

རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་རགས་ཙམ་གླེང་བ། ……………… ཀུན་བཟང་གིས་བྲིས། (6)

དད་པའི་སྙིང་བཅུད
—— རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་ལ་རགས་ཙམ་དཔྱད་པ། ……………… ཧྲུའུ་ཡུང་གིས་བྲིས། (8)

གྱང་ཐང་། ……………… (18)

ཐང་ག ……………… (50)

འཇིམ་བཟོས། ……………… (76)

ཤིང་དཔར། ……………… (96)

གོས་དྲུབ། ……………… (110)

བཟོ་སྐྲུན་རྒྱན་རིས། ……………… (126)

མཇུག་བྱང་། ……………… (151)

目 录

序 ……………… 朱乃正(5)

谈热贡藏传佛教艺术 ……………… 更 藏(7)

信仰之华
— 简论热贡藏传佛教艺术 ……………… 舒 勇(13)

壁画 ……………… (18)

唐卡 ……………… (50)

雕塑 ……………… (76)

版画 ……………… (96)

堆绣 ……………… (110)

建筑装饰彩画 ……………… (126)

后记 ……………… (151)

Contents

Preface ……………… (4)

On Tibetan Buddhism Arts of Rebgong ……………… (6)

The essence of religious belief — A brief analysis on Tibetan Buddhism Arts of Rebgong ……………… (8)

Wall Paintings ……………… (18)

Tangkas ……………… (50)

Sculptures ……………… (76)

Engravings ……………… (96)

Duixius ……………… (110)

Decorations of Architecture ……………… (126)

Postscript ……………… (151)

试读结束：需要全本请在线购买： www.ertongbook.com

སྔོན་འགྲོའི་གཏམ།

སྤྱའུ་ནེ་གྲིང་གིས།

ཆ་འབྲི་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་ནི་མཚོ་སྔོན་ས་ཁུལ་དུ་སླེབས་རྗེས། ཀྱག་ཀྱོག་སྟོ་ཏུ་སྐྱོད་པའི་ཆ་ཁྲུང་ཕྱུག་མོ་དེད་ནས་ཕྱིན་ན། བོད་ཀྱི་ཏུ་སྤེ་ཆེན་མོ་རེབ་གོང་གསེར་མོ་ལྗོངས་ཞེས་བྱ་བའི་ཡུལ་གྲུ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་། བསང་ཁུང་དང་དུ་ཁུང་ལས་ཐོན་པའི་དུ་བ་ལྷང་ལྷང་གཡོ་བཞིན་འདུག། ཡུལ་འདིར་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་ཤིན་ཏུ་དར། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་དེ་མཐོང་ལམ་གྱི་གཟུགས་དབྱིབས་སུ་བཀོད་ནས་མི་རྣམས་ཀྱི་སེམས་སྙིང་དུ་འཛོག་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་འདི་བསྐྲུན་པ་རེད། དད་ལྡན་གྱི་ཆོས་ལུགས་པའི་ལྷ་བཟོ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་གང་མང་བྱུང་ནས་ཚེ་གང་བོར་ལྷ་བཟོ་ཁོ་ན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། ཁོང་ཚོས་རྒྱ་གར་དང་རྒྱ་ནག་གི་དགོན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཉིང་བཅུད་བསྡུ་ལེན་བྱས་ནས་རང་གི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་བསྐྲུན་པ་རེད། མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་འཕྲོ་མཐུད་དུ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་བྱས་ནས། རིམ་བཞིན་བོད་ཁ་བ་ཅན་དུ་མིང་གྲགས་ཆེ་བའི་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ཞེས་བྱ་བའི་མཚན་ཐོབ་པ་རེད། དེ་ལས་ལྷ་བཟོ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་བ་འགའ་ཞིག་སེང་གེ་གཤོང་ཞེས་བྱ་བའི་གྲོང་སྡེ་བཞི (སེང་གེ་གཤོང་། གཉན་ཐོག སྒོ་དམར། ཀ་གསར།) བཅས་ནང་དུ་བྱུང་བ་ཡིན། ལུས་གཟུགས་སྐྱོང་གནང་བ་དང་ཡང་ན་གནས་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་པ་ཅི་ཡིན་དཔག་ཚོད་མི་ཟིན་ལ། གང་ལྟར་ཀྱང་མི་རབས་ནས་མི་རབས་ལ་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་མཁས་པ་གང་མང་བྱུང་བཞིན་ཡོད་པས། ལྷ་བཟོའི་ཕ་ཡུལ་དང་རེབ་གོང་གི་ལྷ་རྒྱུད་ཅེས་བྱ་བའི་མཚན་ཡང་དག་པ་ཐོབ།

ས་ཕྱོགས་འདི་ནས་གྲྭ་ཆས་མནབས་པའི་བན་དེའམ་ཁྱིམ་པ་ཚོས་ཆུང་དུས་ནས་བཟུང་ཆོས་ལུགས་སྒྱུ་རྩལ་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ཏེ་རང་གི་མི་ཚེ་གང་བོ་ཆོས་ལུགས་ལ་འབུལ། དཀའ་སྤྱད་ལ་མི་འཛེམས་པ་དང་འབད་པ་དང་བརྩོན་འགྲུས་བྱས་ནས་འབག་སྐུ་ཆེ་ཆུང་གང་མང་དང་། ཐང་ག་ཞིབ་རིས་བཅས་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་གང་མང་བཞེངས། ལྷ་བཟོ་འདི་དག་དུས་རྒྱུན་རྣམ་གཡེང་མི་བྱེད་པར་བློ་བསམ་རྩེ་གཅིག་གིས་རང་གི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་འབད་པ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ལ། ཁོ་ཚོས་རང་གི་བརྟན་ཅིང་འགྱུར་བ་མེད་པའི་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དད་འདུན་དང་བརྩེ་དུང་དེ་ལག་རྩལ་གྱིས་མངོན་པ་ཡིན་པས། ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་སྙིང་རུས་ལྡན། ལོ་ཐོག་ལོ་བཞག་དང་དབྱར་དགུན་དུས་བཞི་ལ་རང་གི་ནུས་པ་དང་ཤེས་རབ་ཡོད་ཚད་སྒྱུ་རྩལ་སྟེང་དུ་བཀོལ་བ་ཡིན་པས། རང་གི་ལག་རྩལ་ལ་འདོད་སྤྲོ་འབར་བའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་སྟེ་མི་རབས་རྗེས་མ་ལ་འབྲས་བུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཞིག་དང་མཚན་སྙན་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་འབྲས་བུ་བཞག དེར་བརྟེན་རང་གི་བསམ་བློ་ཁའང་བདེ་བ་ཐོབ་པ་དང་མཐར་ཐུག་གི་འགྲོ་ལམ་ཡང་རྙེད་པ་རེད།

འདས་པའི་དུས་ནམ་ཞིག་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཀྱོང་གུད་ཆེན་པོ་བཟོས་ཏེ། སྙིང་རྗེ་དང་བྲལ་བར་ལོ་བཅུ་ཕྲག་དུ་མའི་རིང་ལ་ཐུག་རྡུས་ཀྱིས་བསྣུན་པའི་དགོན་པ་དང་ལྷ་རྟེན་ཁ་ཤས་ཞིག་ཙ་མེད་དུ་བཏང་ཟིན། སྐབས་དེར་རང་ཉིད་ཐོག་མར་པེ་ཅིན་ནས་མཚོ་སྔོན་ལ་གནས་སྤོར་བྱས་པ་ཡིན་པས། སྐབས་དེར་ཞིག་རལ་དུ་སོང་བའི་ས་ཁུལ་གྱི་དགོན་ཤུལ་དེ་དག་ཏུ་སོང་སྐྱོང་ལ། མ་ཞིག་སྔོན་གྱི་གནས་ཚུལ་ལ་ཚོད་དཔག་བྱེད་བཞིན་ཡོད……ལོ་ངོ་སུམ་ཅུ་འདས་པའི་ད་ལྟ། ལོ་དང་ཟླ་བའི་ཉག་ཚོག་གི་མི་འདོད་པའི་རྐྱེན་ངན་ཐམས་ཅད་སུན་པ་རླུང་གིས་སྐྱོད་པ་བཞིན་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པས། ཁོ་བ་གནས་དེར་སླར་འགྲོ་བའི་དུས་སྐབས་ལྡན། དགོན་པ་དང་ལྷ་ཁང་གང་མང་ཡང་རིམ་བཞིན་སླར་གསོ་བྱས་ཟིན། བསང་དུད་ཕྱོགས་ཀུན་ནས་ལྷང་ལྷང་གཡོ་བཞིན་འདུག་ལ། མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ཏེ། ཞིབ་རིས་དང་། ཐང་ག གོས་དྲུབས། འཇིམ་བཟོ་བཅས་ཡང་སྐྱར་བཟོ་བྱས་ཏེ། མིག་དབང་འཕྲོག་པའི་བཀྲག་མདངས་ཤར་འདུག འདི་འདྲའི་མཛེས་སྒྱུར་དང་སླར་གསོ་བྱེད་ནུས་པའི་ནུས་ཤུགས་དེ་ནི་ལོ་དུ་མའི་བཀག་སྡོམ་གྱི་འཆིང་རྒྱ་ལས་གྲོལ་བའི་དད་པའི་སྟོབས་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པས། རྟོགས་དཀའ་བ་ཞིག་མ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། མི་ཡིས་ལྷ་དང་ཆོས་ལུགས་བསྟེན་ནའང་། ལྷ་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱིས་མི་ལ་བྱིན་རླབས་དངོས་གྲུབ་སྩོལ་བའི་ཐོལ་དུ་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་འབྲི་བའི་མཐུ་དང་ཤེས་རབ་སྦྱིན་པ་ལས། དེ་ཉིད་ལ་གཏན་དུ་གནས་པའི་རིན་ཐང་དང་གསང་བའི་རྒྱུན་པའི་གོ་དོན་གྱིས་ཡོངས་སུ་འབྱུང་ནས་ནམ་ཡང་གཏང་མི་བྱ།

序

朱乃正

来到江河源——那遥远的青海。沿着自上游蜿蜒而下的黄河行进，就可以找到一个藏语称之为“热贡”的地方。夹岸前后远近，纵列着黄土红泥和青石灰岩交错起伏的群山。置身其间，仰眺四顾，嶙峋怪异又层层环抱的峰仞威势相迫，令人顿有超尘绝世之感。尽管人类生存的意志是强韧的，始终流淌着征服自然的热血，但在这般巍峨严峻、裸露无遗的自然伟力面前，人们似乎难以与之抗衡，更无从征服。于是，就会将自身寄托于法力无边的神灵护祐，祈求来世命运的转化。而造物主却也并非一味的冷漠，冥冥中还是给人们一个补偿和慰藉：就在这旷野无际的高原上，怜爱地流淌出乳汁般的黄河水，给予生命少许的滋润。所以，才能在峰回路转之处，见到一片片草木树丛，这些狭小断续的绿洲，既是人们在世生存的土壤，也是来世生命的希望。人们将自己所有的一切交付给神，贡奉给信仰。因此，进入这些地区，疏荫掩映的三廓村落里，总是有着高墙深院的藏传佛寺，在上空同时升起炊烟和香火。而宗教的精神又需要通过大量的视觉形象牢铸在众人的心中。于是造就了宗教艺术。虔诚的喇嘛信徒中出现了富有创造才智的画工艺匠，专职事艺。他们博取了印度和中原汉族寺庙艺术的优长，融合为自成一支的藏传佛教艺术。代代相承，不断演进，逐渐形成了闻名于各个藏区的“热贡”艺术，尔后又流传至邻近诸佛教国。其中最优秀的一批匠师，都出自俗称为五屯为首的四个村落（即五屯、年都乎、郭麻日、尕沙日）。兴许是得到了神的点化和接受了地之灵气，世代传授，人材辈出，因而更有“画乡”、“画派”的美名。

这里许多自幼就穿上红袈裟的小喇嘛，从出家那天开始，便进入了宗教艺术的课室殿堂。于是将自己的一生奉献给他们的信仰，呕心呖血笔笔不苟地完成一幅又一幅的壁画、唐卡，塑造一尊又一尊的大小佛像。这些怀有执着宗教感情，凝神不分的艺匠，以其全部心志倾注到艺境，才可能有如此惊人的毅力。年复一年，不论春秋冬夏，运用所有的情感与智慧，使自己的作品发出绚灿的光华，藉以留传后世万代，扬播四方，而虔诚的灵魂也就得到真正的安宁和归宿。

经过一场历史的浩劫，无情地焚毁了那里经过数百年精心构筑的一些寺院及大量艺术品。当时笔者刚刚由京远迁青海，亦曾在那些断墙残垣中踯躅徘徊，臆想着往昔的一派辉煌……而二十余年后的今天，岁月的烟云已随时代之风而飘散，笔者有机会又重游故地，惊讶地看到一座座、一群群的寺院已迅速修复还新，袅袅的香火青烟处处升起。驰名遐迩的“热贡”壁画、唐卡、堆绣、彩塑又奇迹般崭新地铺呈备尽，光彩鲜丽，炫耀夺目。这种复兴的动力无疑来自于一种信仰深固的积淀，所以并非不可思议。因为，归根结蒂是人自身创造了宗教，而宗教艺术又是人受了神和宗教的精神洗礼的一种还愿，它的恒久价值与奥谛大概即源于此吧！

རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་སྐོར་གླེང་བ།

ཀུན་བཟང་ནས།

རེབ་གོང་ས་ཁུལ་གྱི་ཐང་ག་དང་འཇིམ་སྐུའི་སྒྱུ་རྩལ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་བཞི་བའི་དུས་མགོར་དར་འགོ་ཚུགས་པ་དང་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ་ནས་རིམ་བཞིན་འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་བ་ཞིག་རེད། ཁྱད་པར་དུ་དུས་རབས་བཅུ་དགུ་ཡས་མས་སུ་སྡོངས་འདི་ནས་བྱོན་པའི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་སྣ་ཏུ་པཎྜི་ཏ་དང་གཡེར་གསྟོང་ཆོས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཕྲེང་གཉིས་པ་ཐུགས་འཆང་འཇམ་དབྱངས་བློ་གྲོས། ཞེས་པ་མི་ཕམ་བླ་བ་སོགས་ཀྱིས་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་ཀྱི་ལྷ་བྲིས་མ་ཕྱི་དང་རྒྱ་ནག་གི་ལྷ་བྲིས་མ་ཕྱི་ལ་སྦྱང་བ་མཛད་ནས་སྡོངས་འདིར་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་བྲིས་རི་མོའི་མཛེས་རྩལ་ཞིག་གསར་དུ་གཏོད། བཅིངས་འགྲོལ་སྟོན་དུ་བདག་གི་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་སངས་རྒྱས་ཐར་གྱིས་སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་བྲིས་རི་མོའི་གཞུང་ལུགས་ཆེན་མོ《སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་གྱི་ཐིག་རྩའི་མཆན་འགྲེལ》དང་བཀའ་འགྱུར་ཁྲིད་ཀྱི་ལྷའི་སྐུ་མདོག་དང་ཕྱག་མཚན་གྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་ལོ་རྒྱུས་བྱུང་སྟངས་རྣམས་ལ་སྦྱང་བ་དང་ཞིབ་འཇུག་མཛད་དེ་རེབ་གོང་ས་ཆའི་སྒྱུ་རྩལ་ཁྲོད་ཀྱི་ཐང་ག་དང་འཇིམ་སྐུ། གོས་དྲུབ་བཅས་ཀྱི་སྐུ་ཐིག་འདེབས་པའི་ཐད་ལ་ཚན་རིག་དང་མཐུན་པའི་རྒྱན་རིས་ཇུས་འགོད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དམིགས་བསལ་ཅན་ཞིག་གསར་དུ་གཏོད།

དེང་གི་དུས་འདིར་བདག་གིས་ཀྱང་སྔོན་བྱོན་དམ་པས་ཤུལ་བཞག་སྒྱུ་རྩལ་རྩ་ཆེན་རྣམས་ཉམས་པ་སླར་གསོ་དང་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་གཏོང་བའི་ཕྱིར། ལོ་བཅུ་གསུམ་སྔེང་ནས་སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་སངས་རྒྱས་ཐར་གྱི་དྲུང་ནས་བོད་ཀྱི་ལྷ་བྲིས་རི་མོའི་གཞུང་ལུགས་དག་ལ་སྦྱང་བ་མཐར་ཕྱིན་བྱས་ཏེ་གྲུབ་འབྲས་མངོན་གསལ་ཐོན། བཅིངས་འགྲོལ་ཐ་གཞུག་ཏུ་བདག་གིས་བཞེངས་པའི་ལྷ་བྲིས་རྒྱན་རིས་མང་པོ་ཞིག་གི་ཁྲོད་ནས་སྐུ་འབུམ་དགོན་པའི་འཛམ་གླིང་རྒྱན་དྲུག་མཆོག་གཉིས་ཀྱི་འབག་སྐུ་དང་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་མི་གསུམ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྒྱན་རིས། ཉི་ཟླ་རི་བོའི་རྒྱ་བོད་མཛའ་མཐུན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་ཡུལ་སྐོར་སྤྲོ་གསེང་ས་སོགས་རྒྱན་རིས་བཅས་ནི་ད་ལྟ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤུལ་བཞག་སྲུང་སྐྱོབ་དངོས་རྫས་ཀྱི་གྲས་ན་བཞུགས།

1979ལོར་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ཞིབ་འཇུག་ཚོ་ཆུང་བཙུགས་ནས་བོད་རང་གི་ཐུན་མོང་མང་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡར་ཐང་ག འཇིམ་སྐུ། རི་མོའི་དཔེ་རིས། གོས་དྲུབ་སོགས་མང་དག་ཅིག་བཞེངས་ནས་པེ་ཅིན་དང་ཧྲང་ཧའི་བཅས་ནས་འགྲེམ་སྟོན་ཐེངས་གཅིག་བྱས། ཐེངས་དེའི་འགྲེམ་སྟོན་བརྒྱུད་ཞི་ལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཞུང་ཚབ་དཔོན་རིགས་འགའ་ང་ལ་འཚམས་འདྲིར་འོང་། ཐེངས་དེའི་འགྲེམ་སྟོན་བརྒྱུད་བོད་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མཛེས་བཟོའི་པིར་རྩལ་དེ་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་དོ་རར་སླེབས་ཐུབ་པར་བྱུང་བ་མ་ཟད། རྒྱལ་སྤྱི་རྒྱལ་ནང་གི་སྒྱུ་རྩལ་པ་མང་པོས་བསྟོད་བསྔགས་ཐོབ།

དེང་གི་དུས་འདིར་ཕྱི་གླིང་བ་དང་རྒྱལ་ནང་གི་རི་མོ་མཁས་ཅན་དག་གིས་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ལ་གདེང་འཇོག་མཐོན་པོས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད་པ་རེད། རྒྱུ་མཚན་ནི་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ཁྲོད་ཀྱི་ཐང་ག་དང་འཇམ་སྐུ། གོས་དྲུབ་བཅས་ཀྱི་སྐུ་གཟུགས་རྒྱུན་ལྡན་མིའི་གཟུགས་གཞིའི་བསྡུར་ཚད་དང་མཐུན་པ་མ་ཟད། རྣམ་འགྱུར་གྱི་མཚོན་སྟངས་དང་རང་གཤིས་མངོན་སྟངས་བཅས་ཀྱི་ཐད་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་མཚོན་ཡོད་པ་དང་། རྟེན་སྐུ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གི་བཞིན་རས་ལ་བྱམས་དང་བརྩེ་བའི་ཉམས་ལྡན་ཞིང་། སྤྱན་དཀྱུས་རིང་བོས་བརྩེ་གཅིག་ཏུ་ལྟ་བ་དང་། འགའ་ཞིག་ཁྲོ་བའི་མིག་གིས་བལྟ་བ་བཅས་ཀྱི་བྱམས་སྡང་གི་རྣམ་འགྱུར་གསལ་པོ་མཚོན་ཡོད། ཚོན་མདངས་ཀྱི་ཆ་ནས་གསེར་བྲིས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་སྤྱད་ནས་སྐུ་གཟུགས་དང་རྒྱན་ཆས་སོགས་ཚོན་མདངས་རྣམ་པར་བཀྲ་ཞིང་མཚར་སྡུག་ལྡན་པ་ཞིག་རེད། བྲིས་བའི་མི་སྣ་རྣམས་གསོན་ཉམས་ལྡན་ཞིང་མངོན་སུམ་གསོན་རྗེན་ལྟ་བུ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཕྱག་རྒྱ་སོགས་ཀྱིས་མི་སྣའི་བསམ་བློའི་བརྩེ་དུང་མཚོན་མཁས་པོ་བྱས་ཐོག་དད་ལྡན་པས་ཆོས་ཕྱག་འཚལ་བའི་སྐབས་འཕྲལ་དེ་ལའང་མཐོང་བ་དོན་ལྡན་གྱི་ཐུགས་སྣང་གཉེན་པ་སོགས་ཀྱི་བདེ་སྣང་ཞིག་བཅོས་མིན་དུ་ཤར་དུ་བཅུག་སྟེ། མཐོ་རིས་ཡུལ་དང་མཇལ་བའི་ཚོར་སྣང་གིས་ཁེངས་པར་བྱེད་པའི་ནུས་པ་ལྡན།

1984ལོར་སྐབས་དེའི་ཀྲུང་དབྱང་གི་སྤྱི་ཁྲབ་ཧུའུ་ཅི་ཧུའུ་ཡའོ་པང་བློ་མཐུན་ཆ་ཕྱོར་བྱ་བའི་གཟུགས་ཞིབ་གནང་བར་ཕེབས་སྐབས་ང་རང་ལ་ཁོང་གིས་དངོས་སུ་མཇལ་འཕྲད་གནང་སྩོང་། སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་ཀུང་ནན་གྱིས་གསུང་དོན། "ད་ལྟ་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ནི་མི་རིགས་སྒྱུ་རྩལ་ཁྲོད་ནས་སྙན་གྲགས་ལྡན་ཞིང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ཁྱོད་ཚོས་འདི་ཉིད་གོང་འཕེལ་དང་རྗེ་རྒྱས་སུ་གཏོང་བར་ཧུར་བརྩོན་བྱེད་དགོས། ཁྱད་པར་དུ་ཁྱོད་ཚོ་སྒྱུ་རྩལ་པ་རྒན་རབས་རྣམས་ཀྱིས་དུས་ཚོད་དམ་འཛིན་སློས་རང་གི་ལག་རྩལ་དེ་མི་རབས་རྗེས་མ་རྣམས་ལ་བསླབས་ཏེ་འདི་ཉིད་རྒྱུན་མཐུད་དང་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་གཏོང་བར་བྱས་རྗེས་འཛོག་དགོས་ཞེས་གསུང་།" དེ་མིན་ད་དུང་སྒྱུ་རྩལ་ཁང་འདི་ཉིད་བཙུགས་མ་ཐག་སེང་གེ་གཤོང་གི་སྒྱུ་རྩལ་ཞེས་མཚན་གསོལ་ཡོད་པར། ཁོང་གིས་གསུང་རྒྱུར། མིང་འདི་ལྟར་བཏགས་ན་ཁྱབ་ཆུང་དྲགས་པས། "རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ"ཞེས་བཏགས་ན་ལེགས་གསུང་ཏེ། ཁོང་གིས་ཕྱག་བྲིས་དངོས་ཀྱིས《རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ》ཞེས་མཚན་གསོལ་ཏེ་ང་ལ་གནང་། དེ་ནས་ང་རང་གིས་བློ་བསམ་རྩེ་གཅིག་གིས་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བཏང་ནས། མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་སྒྱུ་རྩལ་ལ་བྱས་རྗེས་ལེགས་པོ་ཞིག་འབུལ་རྒྱུའི་དམ་བཅའ་བཞག་པ་རེད།

谈热贡藏传佛教艺术

更　藏

热贡藏传佛教艺术是藏传佛教艺术中的一枝奇葩。13世纪以来，热贡地区便出现了藏传佛教艺术的活动，经过历代画师和几百年来的不断摸索和锐意进取，特别是在十七、八世纪，热贡地区的艺术经过著名学者、画师嘎里班智达、俄合旁加央洛哲、密宗大师嘉木样罗哲，文都、米庞达瓦对藏传佛教艺术和中原佛教艺术的学习和研究，不断推陈出新，至18世纪便形成了这一独具特色的热贡艺术流派。本世纪30年代，我的老师、著名的绘画艺术大师桑杰太对松巴益喜环觉著的绘画理论、特别是《身语意绘画度量释要》和大藏经《甘珠尔》中有关佛像着色、法器造型等进行了多方面深入详尽的研究，使热贡地区的艺术，无论绘画、雕塑，还是堆绣等都达到了一个新的水平。

我踏着前辈的足迹进入了热贡艺术这片肥沃的土地，希望能够更好地继承和发展这一传统的艺术风格。从13岁起，我便跟随恩师桑杰太学艺，学完了绘画理论与技法，取得了明显的进步，并开始在艺术领域中遨游，陆续在青海塔尔寺、甘肃拉卜楞寺、西宁大佛寺和尖扎县古雷寺等地创作了大量的雕塑和壁画作品，被列入国家文物保护之列。

在党的十一届三中全会后，国家保护和关心民族文化艺术，青海省政府为继承和发扬少数民族传统艺术，批示省文联和黄南州于1979年成立了热贡艺术研究所，进行这一传统艺术的研究。研究所组织了十余名中老年艺人，创作了一大批雕塑、唐卡，先后在北京、上海展览，受到了中外艺术家的好评。当时，希腊使馆官员看了展览后立即访问了我，对热贡艺术与我个人的成就表示了祝贺。

国内外的专家、学者，对热贡藏传佛教艺术产生了极大的兴趣，进行了专门研究。热贡艺术不论是雕塑还是绘画都具有生动逼真、活泼传神的特点。人物造型有的怒目圆睁，使人望而生畏；有的眉清目秀，慈祥可亲。各种不同人物造型的描绘都表现出不同的艺术特色。在热贡地区的各寺院里布满了这些艺术品，把寺院装饰成既富丽堂皇、光彩夺目，又威严神秘、庄重肃穆的艺术殿堂，使前来膜拜的信奉者与参观者得到美的享受。

1984年，当时任党中央总书记的胡耀邦同志视察青海黄南，在接见我时一再强调："热贡艺术在民族艺术中声名远播，独具风格，你们要为这个艺术的丰富和发展努力工作。特别是你们老一代艺人一定要抓紧时间把自己的艺术技巧传授给下一代，为继承和发扬这个艺术作贡献。"并亲自为"热贡艺术"题词。中央领导同志对少数民族文化事业的关心令我十分感动。尽管我年迈体弱，但我还是有信心把藏传佛教艺术在热贡地区的形成、发展以及有关热贡艺术的基本理论守下来，也算是我对继承和发展热贡藏传佛教艺术尽点努力吧！

དད་པའི་སྙིང་བཅུད། ——རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ སྒྱུ་རྩལ་རགས་ཙམ་གླེང་བ།

ཧྲུའུ་ཡུང་གིས་བྲིས།

བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་ནི་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་དོན་དང་རིག་གནས་ཁྱབ་སྤེལ་བྱེད་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ལས་བྱུང་ཞིང་། ཆོས་ལུགས་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བ་དང་བསྟུན་ནས་རིམ་བཞིན་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། མཚོ་སྔོན་མཐོ་སྒང་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་ནི་སྒྱུ་རྩལ་འདིའི་ནང་གི་ཁག་གཙོ་བོ་ཞིག་རེད། དེའི་ལོ་རྒྱུས་རིང་ལ་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་གཏིང་ཟབ་པ་མ་ཟད། ཀྲུང་ཧྭ་མི་རིགས་ཀྱི་འོད་སྟོང་འབར་བའི་རིག་གནས་ཁྲོད་ཀྱི་མཛེས་གི་མེ་ཏོག་ངོ་མཚར་དང་ལྡན་པ་ཞིག་དང་། འཛམ་གླིང་སྟུག་ཤར་ཕྱོགས་རིག་གནས་སྒྱུ་རྩལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དེབ་ཐེར་སྟེང་བཀོད་པའི་གཏམ་རྒྱུད་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད།

རེབ་གོང་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་སྒྱུ་རྩལ་ལ་འདས་པའི་དུས་སུ《སེང་གེ་གཤོང་གི་སྒྱུ་རྩལ》དང《རོང་ བོའི་ སྒྱུ་ རྩལ》ཞེས་ མིང་ བཏགས་ སོང་། 1980ལོར་ནས་བཟུང《རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ》ཞེས་འོས་ཤིང་འཚམ་པའི་མིང་འདི་བཏགས་པ་རེད། རྨ་ཆུའི་ཡན་ལག་སྔོ་སྔོ་ནས་བྱང་དུ་འབབ་པའི་རོང་བོ་དགུ་ཆུའི་འགྲམ་གཉིས་སུ་རོང་བོ་དང་རྒྱ་མ་ཤ་རིང་བཅས་དང་རིམ་བཞིན་གཉན་ཐོག་སྒོ་དམར་སེང་གེ་གཤོང་། ཀ་གསར་བཅས་གྲོང་སྡེ་ལྔ་ནི་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་འབྱུང་ཁུངས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ཡིན་ནོ། རེབ་གོང་གི་གནས་ཡུལ་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་འཚམས་དང་ཉེ་བས། རེབ་གོང་གི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་རྒྱ་བོད་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་རེད།

ལོ་རྒྱུས་ལྟར་ན། རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ནི་ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་སུ་དར་བ་བརྙེས་པ་སྟེ། ལྷ་སའི་སྨན་ཐང་ལྷ་བརྒྱུད་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་རེད། རྗེ་མངའ་བདག་ཆེན་པོ་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་སྐབས་སུ། གཉན་ཆེན་ཐང་ལྷའི་འདན་ཁོག་གི་གྲུབ་ཆེན་ལྷ་རྗེ་གྲག་སྔ་པ (ཨ་མྱེ་ལྷ་རྗེ་ཡང་ཟེར) ཨ་མདོ་ས་ཁུལ་དུ་བསླེབས་ནས་རེབ་གོང་དུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་དར་སྤེལ་མཛད། རྗེ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཞབས་ཕྱིའི་ནང་དུ་ལྷ་བཟོ་ཡོད་པ་དང་ལྷ་སྐུ་དང་མཆོད་རྟེན་བཅས་ཀྱི་ཐིག་རྩའི་མ་ཕྱི་ཡང་རེབ་གོང་ལ་ཁྱེར་ཡོང་ནས། སྐབས་དེའི་རེབ་གོང་ས་ཁུལ་གྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་མངའ་བདག་ཆེན་པོ་རོང་ཆེན་མདོ་སྡེ་འབུམ (ཨ་མྱེ་ལྷ་རྗེའི་སྲས) གྱི་ནང་སོ་ཐང་ནང་དུ་ལྡེབས་རིས་ལྷ་སྐུ་བཅས་བཞེངས་པ་རེད། དེ་ནི་རེབ་གོང་ས་ཁུལ་གྱི་ཆེས་སྔ་བའི་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་ཡིན། སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རྒྱུད་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ད་ལྟའི་བར་མི་རབས་ནས་མི་རབས་ལ་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་ཕྱིན་པ་རེད།

1301ལོར། ས་སྐྱའི་གདུང་རྒྱུད་དེ་རེབ་གོང་གི་མངའ་བདག་ཆེན་པོ་ནང་སོ་བསམ་གཏན་རིན་ཆེན་དང་གཅུང་པོ་བློ་གྲོས་སེང་གེ་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་རོང་བོ་དགོན་པ་གསར་དུ་བཏབ། དགོན་པའི་ནང་དུ་ལྡེབ་རིས་དང་ལྷ་སྐུ། ཐང་ག་བཅས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་གང་མང་བཞེངས་པས་མདོ་སྨད་ས་ཕྱོགས་སུ་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཁུངས་གཏུགས་སའི་གནས་སུ་གྱུར། མིང་རྒྱལ་རབས་ཞོན་ཏེ་རིང་ནས་བཟུང་། དགོན་པ་གང་མང་ཞིག་བཙན་གྱིས་རི་བོ་དགེ་ལྡན་པའི་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བས། རོང་བོ་དགོན་པ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར། ཤར་ཚང་སྐུ་ཕྲེང་དང་པོ་རྗེ་སྐལ་ལྡན་རྒྱ་མཚོས—— རོང་བོ་དགོན་པ་རྒྱ་ཆེར་བཏང་ནས་དགེ་ལུགས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་བྱས་ཏེ་རྟེན་བཞེངས་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད། རོང་བོ་གྲོང་སྡེ་མང་བོའི་ལྷ་བཟོ་ཡོངས་སུ་འདུས་ནང་རྟེན་བཞེངས་ཀྱི་ཕྱོགས་ལ་ནུས་ཤུགས་ཡོད་ཚད་ཕུལ། གཉན་ཐོག་གི་སྔོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་རྡོ་རིང་ཞིག་གི་སྟེང་དུ་ལྷ་བཟོ་མཁན་ཞིག་ལ་མིང་ཏ་ཀྲི་ཞེས་པའི་མིང་བཀོད་ཡོད་པར་དཔྱད་ན། དེའི་དུས་སུ་ལྷ་བཟོའི་གྲས་ན་རྒྱ་ནག་གི་ལྷ་བཟོའང་ཡོད་པ་གསལ། དེས་ན་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་སྒྱུ་རྩལ་ནང་དུ་རྒྱ་ནག་ཆོས་ལུགས་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡང་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

དུས་ རབས་ བཅོ་ བརྒྱད་ འགོ་ ཚུགས་ མ་ ཐག རེབ་གོང་ལྷ་བཟོ་ཆོས་རང་གི་ས་ཁུལ་གྱི་རྟེན་བཞེངས་བྱེད་པ་ལས་གཞན། ས་ཕྱོགས་གཞན་དང་ཉེ་འཁོར་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་ས་ཁུལ་དུ་ཡང་རྟེན་བཞེངས་བཞེངས་སུ་སོང་བ་ཡོད། ལོ་ཐོག་ལོ་བཞག་དང་དགོན་པ་གཅིག་ནས་བསྡུད་མར་ལོ་འགའ་རྟེན་བཞེངས་བྱེད་པ་བཅས་བྱས། དཔེར་ན་ཆིན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ། ཀ་གསར་གྱི་ལྷ་བཟོ་མིང་གྲགས་ཅན་བྱང་ཆུབ་རབ་གསལ<1808ལོར་འཁྲུངས>ཡུན་རིང་པོར་སེ་ར་དགོན་པ་ནས་ལྷ་རྟེན་གང་མང་བཞེངས། མཐར་ལྷ་ས་ནས་སྐུ་གྲོངས། གཞན་ཐོག་གི་ལྷ་བཟོ་མིང་གྲགས་ཅན་ཡོན་ཏན་ལོ་མང་པོར་བླ་བྲང་བཀྲིས་འཁྱིལ་ནས་ལྷ་རྟེན་གང་མང་བཞེངས། ཁོང་གིས་བཞེངས་པའི་རྒྱལ་ཆེན་བཞི་རབས་དང་རིམ་པའི་ལས་འགུལ་གྱི་བརླག་བཅོམ་ལས་ཐར་དེ་ད་ལྟ་སྒྲོལ་མའི་ལྷ་ཁང་དུ་བཞུགས་ཡོད། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དུས་ཡུན་རིང་པོ་འགོར་ཀྱང་། ཆོན་མདངས་ད་དུང

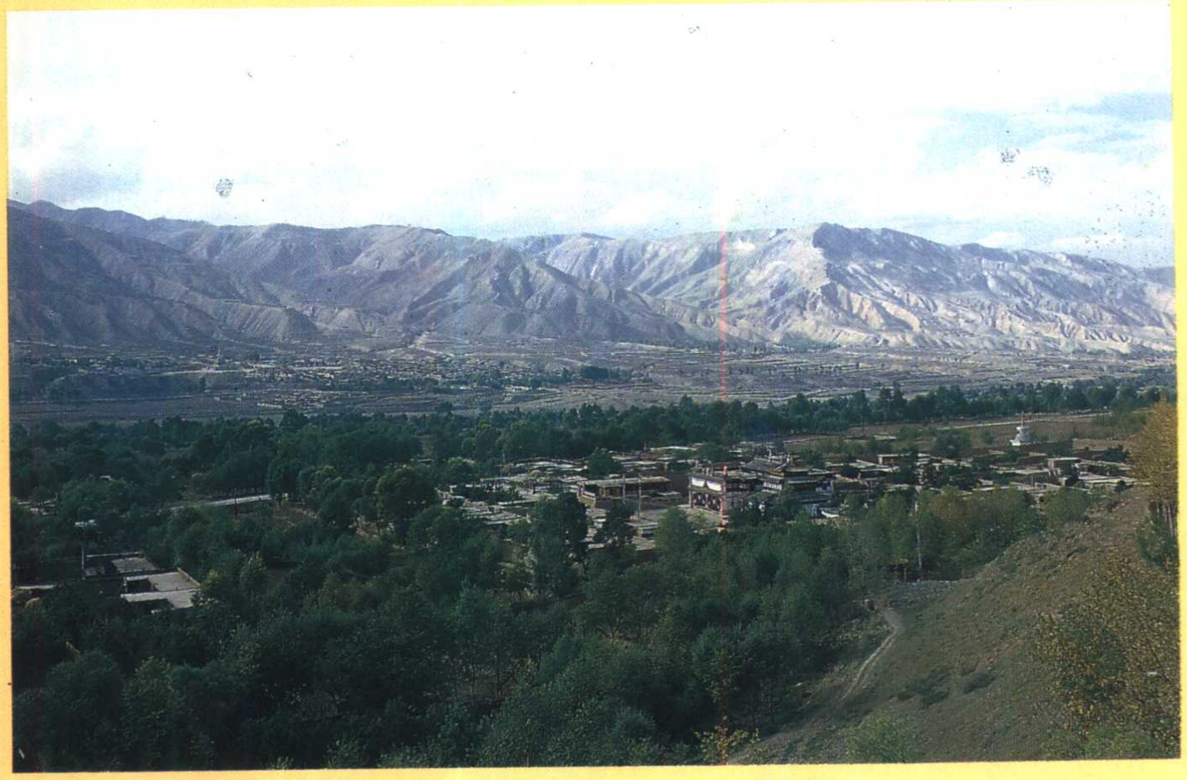

རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཕ་ཡུལ་བྱུན་རིན་ཛོང་རོང་བོ་དགུ་ཆུའི་འགྲམ།
同仁县隆务河两岸是热贡艺术的故乡
The banks of Rongbodguchu River in Dungren District, the Origin of the Tibetan Buddhism arts of Rebkong.

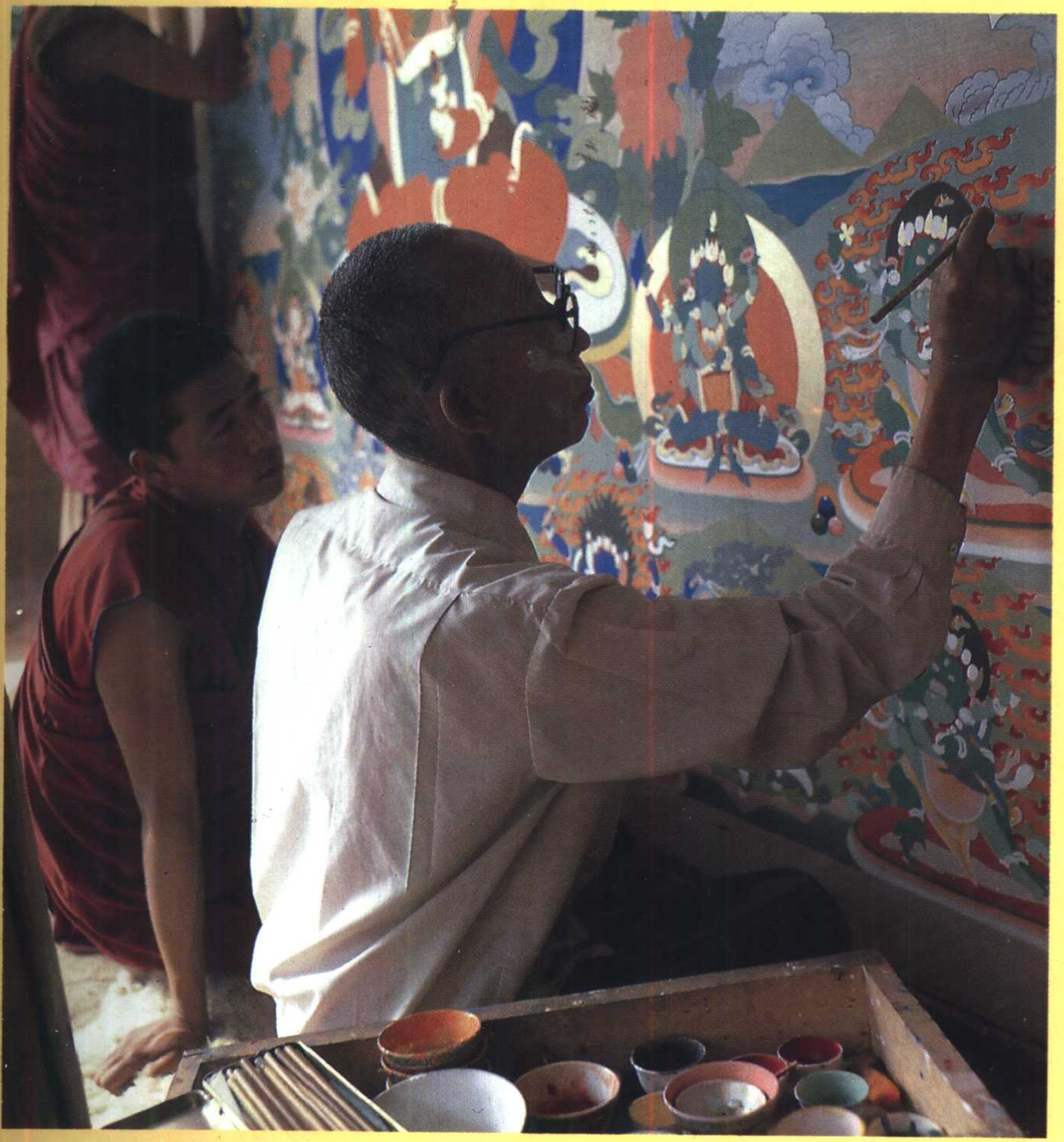

རི་མོ་བ་རྒན་པ་ཤ་བོ་ཚེ་རིང(བོད་རིགས)གིས་རི་མོ་འབྲི་བ།
老画师夏吾才让（藏族）在作画
The old artist Shabotshering(Tibetan)drawing the Painting.

ཐུར་བཞིན་བཀྲག་མདངས་ལྡན། རེབ་གོང་ལྷ་བཟོ་རྣམས་ཀྱི་ཞབས་རྗེས་དེ་གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ལའང་མ་ཁྱབ་ས་མེད་པ་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ཧིན་རྡུ། སོང་གོལ་བལ་ཡུལ་བཅས་ལའང་ས་ཐག་རིང་བའི་དཀའ་ཚེགས་ལ་མ་འཛེམ་པར་ཕེབས་ནས་རྟེན་བཞེངས་གང་མང་ལས། དེ་བས་ཁོང་རྣམ་པར་ཡུལ་ཕྱོགས་གཞན་གྱི་དམངས་ཁྲོད་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་མཇལ་བའི་གོ་སྐབས་ལྡན་ཕྱིར། སྦྱོང་བ་ཆེན་པོས་སྒྱུ་རྩལ་གསར་བ་དང་ལེན་དང་ཡོད་ཚད་བསྡུ་ལེན་བཅས་ཀྱི་སྒོ་ནས། རེབ་གོང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་རིམ་བཞིན་ཆ་ཚང་བ་བྱས་ཏེ། བོད་ལུགས་ཀྱི་ཞུལ་དུ་བྱུང་བའི་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཁྲོད་དུ་རྣམ་པ་གསར་བའི་སྒྱུ་རྩལ་ཁག་གཅིག་ཏུ་གྱུར། རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་རིམ་བཞིན་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བར་རྟེན་ནས། སྒྱུ་རྩལ་ལ་མཁས་པའི་ལྷ་བཟོ་མིང་གྲགས་ཅན་གང་མང་བྱུང་བ་རེད། དཔེར་ན་ཤ་བྲང་གི་རི་མོ་འཛིམ་བཟོ་གཉིས་ལ་མཁས་པའི་ལྷ་བཟོ་མིང་གྲགས་ཅན་སྟག་ཚང་འཛམ་དབྱངས་གྲོས(1651ནས་1735ལོར)ཆུ་མའི་སྣ་ཏུ་པན་ཏི་ཏ་དང་བས་ཐང་དཔལ་ལྡན་བཅས་ནི་ཏ་ཅང་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་ལྷ་བཟོ་ཡིན་ལ། ཁོང་རྣམ་པའི་དད་པའི་སྟོབས་ལས་བྱུང་བའི་ཞུལ་དུ་བྱུང་བའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཛད་རྗེས་དེ་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བརྒྱུད་དེ་ས་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་ས་ཁྱབ་རྡོ་ཁྱབ་ཏུ་གྱུར།

ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་རིག་གནས་དེ་བོད་མི་རིགས་རིག་གནས་ཀྱི་དཀྱིལ་སྙིང་ཡིན་ཕྱིར། དགོན་པ་ནི་ཆོས་སྒྲུབ་སའི་གནས་ཡང་ཡིན་ལ། རིག་གནས་དང་ཤེས་བྱ་སོགས་ཁྲིད་སྦྱོང་བྱེད་སའི་སློབ་གྲྭ་ཡང་ཡིན་པས། རེབ་གོང་གི་དགོན་པ་ཕལ་ཆེར་ན་ལྷ་བཟོ་སྦྱོང་བཞིན་ཡོད། གྲྭ་བ་ཚོས་ཆོས་སྦྱོང་ཞོར་དུ་ལྷ་བཟོའི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་སྦྱོང་བཞིན་ཡོད། དེ་བས་ཁྱིམ་ཚང་ཞིག་ན་བྱིས་པ་འགའ་ཡོད་དུས། ཅིས་ཀྱང་བྱིས་པ་གཅིག་ལ་ལྷ་བཟོ་སྦྱོང་བར་འཇུག་པ་དང་། དགོན་པ་ཡིན་ན་བན་ཕྲུག་ལའང་ཆུང་དུས་ནས་ལྷ་བཟོ་སྦྱོང་བར་འཇུག་པས། ཐོག་མར་རས་གཞི་བཟར་བ་དང་ཚོན་སྦྱེབས་ཚུལ། འཛིམ་འབག་ཟི་ཚུལ་སོགས་ལག་ལེན་བྱེད་དུ་འཇུག་པ། རིམ་བཞིན་ཐིག་ཚ་སྦྱང་བ་དང་དགེ་རྒན་གྱི་ལས་གཡོག་བྱས་ནས་སྐུ་ཐིག་རྒྱུག་ཚུལ་དང་རི་མོ་འགེལ་ཚུལ་བཅས་རིམ་པ་བཞིན་ལག་རྩལ་གྱི་ཤེས་བྱ་ཇེ་རྒྱས་དང་ཇེ་ཞིབ་ཏུ་བཏང་ནས་ལོ་བརྒྱད་ཙམ་འགོར་རྗེས་ད་གཟོད་མཐར་ཕྱིན་ནས་ལྷ་བཟོ་པའི་མིང་ཐོགས། གལ་སྲིད་ལྷ་བཟོ་རྣམ་དག་ཅིག་ཡིན་ཕྱིན། ཅིས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་བརྟན་ཅིང་འགྱུར་བ་མེད་པའི་དད་པ་ཡོད་དགོས་ལ། དད་པའི་སྟོབས་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་ལ་གཏིང་ཟབ་པའི་དགོངས་དོན་དེ་ཡོངས་སུ་ལྷའི་གཟུགས་སྐུའི་སྟེང་ནས་མངོན་ཐུབ་པར་བྱེད་དགོས། དེ་བས་ཁོང་ཚོས་རང་གི་མི་ཚེ་གང་པོའི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་དར་ཞིང་རྒྱས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱོགས་ལ་ཕུལ་བ་ཡིན་པས། རང་གི་སྐྱབས་ཡུལ་དུ་གྱུར་བའི་ལྷའི་སྐུ་གཟུགས་ལ་གསོན་ཉམས་དང་ལྡན་པ། ཡིད་དབང་འཕྲོག་པ། མི་རྣམས་ཀྱིས་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་དད་མོས་སྐྱེས་པ་བཅས་ཀྱི་ཚད་དང་ལྡན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ནུས་པ་བརྟོན་ནས། རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཚན་སྙན་དེ་ས་ཕྱོགས་ཀུན་ལ་དབྱར་གྱི་འབྲུག་སྒྲ་ལྟར་ལྷང་ལྷང་སྒྲོག་བཞིན་མཆིས་སོ།

རེབ་གོང་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་འབྱུང་འགྱུར་གྱི་འཕེལ་རིམ་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་རིམ་དང་སྐབས་སོ་སོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ། ཆོས་ལུགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱིས་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་ལ་མཐུན་རྐྱེན་ཇི་འདྲ་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཁྱད་ཆོས་མི་མཐུན་པའི་དུས་སྐབས་ཚན་པ་གསུམ་དུ་དབྱེ་ནས་བརྗོད་པ་ལ།

ཐོག་མའི་དུས།

དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ་ནས་བཟུང་། རོང་པོ་དགོན་པའི་ནང་སོ་མཆོད་ཁང་བཞེངས་པ་དང་། རིམ་བཞིན་རོང་པོ་དགོན་པ་བཞེངས། ཆུ་མ་དང་གཉན་ཐོག་སེང་གེ་གཤོང་བཅས་ཀྱི་ལྷ་བཟོ་རྣམས་ཀྱིས་རྟེན་བཞེངས་ཀྱི་འགོ་ཙམས་པ་ནས་བཟུང་། དུས་རབས་བཅུ་བདུན་གྱི་བར་དུ་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ཐོག་མའི་དུས་ཀྱི་གོ་རིམ་ལ་རྩིས་ན་འོས། ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མའི་རིང་ལ། ལྷ་ས་དང་རྒྱ་ནག་གཉིས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་ཟུང་དུ་འབྲེལ་ནས་བྱུང་འགྱུར་གྱི་གོ་རིམ་མང་པོ་བརྒྱུད་དེ་དག་གཟོད་རེབ་གོང་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་བསྒྲུབ་པ་རེད། ཡིན་ནའང་བློ་བསམ་ཐམ་པ་ཞིག་ནི། རྫོན་གྱི་རིན་ཐང་དང་བྲལ་བའི་སྒྱུ་རྩལ་ཕལ་ཆེ་བ་ཞིག་ཚང་མས་མཁྱེན་གསལ་ལྟར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ན་བུན་ནང་དུ་མེད་བརླག་ཏུ་བཟོས་ཟིན། ད་ལྟ་གཉན་ཐོག་ལྷ་ཁང་དུ་ལྡེབ་རིས་བརྒྱད་ལྷག་ཡོད་པ་ནི (ཞེང་རིང་2. 95m × 2.

རི་མོ་བ་རྒན་པ་ཀུན་བཟང་(ཧོར་རིགས) གིས་རི་མོ་འབྲི་བ།
老画师更藏（土族）在传艺
The old artist Kunbzang(Tu nationality)teaching the techniques of Painting.

40m) ཆེན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁང་ཞིའི་སྐབས་བཞེངས་པ་ཡིན། ལྡེབ་རིས་འདི་ད་ལྟ་རེབ་གོང་ན་ལྷག་ཡོད་པའི་ཆེས་སྤྱི་བའི་སྒྱུ་རྩལ་ཡིན། དེའི་བཞེངས་ཚུལ་ནི་ལྷ་སའི་རྒྱུད་ཡིན་པ་གསལ། ལྡེབ་རིས་སྟེང་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་དང་རྗེ་ཙོང་ཁ་པ། མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་བཅས་ཞི་བའི་ལྷ་དང་དམ་ཅན་ར་བཅིབས། (ཤོག་ལྷེ་24པར་གཟིགས) རྡོ་རྗེ་འཇིགས་བྱེད་ (ཤོག་ལྷེ་26པར་གཟིགས) དང་ལྷ་མོ་རེ་མ་ཏི་སོགས་ཁྲོ་བོའི་ལྷ་ཚོགས་ཡིན། ཞི་བའི་ལྷ་ཚོགས་ལ་བྱམས་བརྩེ་སྙིང་རྗེ་དང་ལྡན་པའི་ཉམས་དང་ཁྲོ་བོའི་ལྷ་ཚོགས་ཁྲོ་ཞིང་འཇིགས་སུ་རུང་བའི་སྟངས་སྟབས་ལྡན་པ། ལྡེབ་རིས་ལས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས་དང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་བཅས་ལྷག་ལུས་མེད་པར་བཀོད་ཡོད། «སངས་རྒྱས་འཁྲུངས་རབས» (ཤོག་ལྷེ་22པར་གཟིགས) ནང་སྐུ་གཟུགས་རེ་རེར་མི་མཐུན་པའི་ཉམས་ཡོད་ལ། ད་དུང་གཞལ་ཡས་ཁང་དང་བྲག་རི་རྩི་ཤིང་། འདབ་ཆགས་རི་དྭགས་བཅས་ལ་སོགས་པའི་རི་མོ་སྣ་ཚོགས་ཚོན་མདངས་དང་བཅས་རྣམ་པར་བཀྲ་བས་བརྒྱན་ཞིང་། བཞེངས་མཁན་གྱི་ལག་རྩལ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་ཡིན་པ་མངོན་ཐུབ།

གཉན་ཐོག་གི་བྱམས་ཁང་དུ་མཁས་གྲགས་ཅན་གྱི་ལྷ་བཟོ་དཔལ་ལྡན་གྱིས་བཞེངས་པའི«གནས་བརྟན་བཅུ་དྲུག»ཡིན་ལ(ལྡེབ་རིར40.05m×3.8mཤོག་ལྷེ་30པར་གཟིགས) འདི་ནི་ད་ལྟ་རེབ་གོང་ས་ཁུལ་དུ་ལྷག་ཡོད་པའི་ཆེས་ཆེ་བ་དང་ཆེས་སྤྱི་བའི་ལྡེབ་རིས་ཡིན། བཞེངས་མཁན་གྱིས་གནས་བརྟན་བཅུ་དྲུག་གི་སྐུ་གཟུགས་རེ་རེའི་མི་འདྲ་པའི་ཉམས་བཀོད་པ་འོས་ཤིང་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ། ཚོན་མདངས་བཀོལ་བ་ཡང་ཚད་དང་མཐུན་པ་ཡིན། བྲག་རི་རྩི་ཤིང་བཅས་ལ་ཚོན་མདངས་སྔོ་ལྗང་དང་སྐུ་གཟུགས་ལ་དམར་སེར་སྤྱད་ནས། ལྡེབ་རིས་སྟེང་སྐུ་གཟུགས་དེ་འབུར་དུ་ཐོན་པ་ཡིན་ལ་གཙོ་ཕལ་གཉིས་འོས་འཚམས་ཀྱིས་ཟུང་དུ་འབྲེལ་ཡོད། སྤྱི་དུས་ཀྱི་ལྡེབ་རིས་ལ་རྣམ་པར་བཀྲ་བའི་ཁྱད་ཆོས་ཅུང་ཞན་པ་དང་། གཙོ་བོ་སྐུ་གཟུགས་ཀྱི་ཉམས་སྟངས་ལ་གཙིགས་སུ་འཛིན་པ་རེད། དཔེར་ན་ཁ་གསར་གྱི་ལྡེབ་རིས་རྙིང་བ«གནས་བརྟན་བཅུ་དྲུག»(92cm×52cmཤོག་ལྷེ་59པར་གཟིགས) གི་སྐུ་ཉམས་བཞེངས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན། ཚོན་མདངས་ཏ་ཀུང་སྙོམ་པོ་ཡིན་པས་གནའ་རབས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ལྡན་པ་རེད། ད་དུང་སྣ་ཏུ་པན་ཏི་ཏས་བཞེངས་པའི«རྗེ་བཙུན་བྱམས་པ»(ཤོག་ལྷེ་55པར་གཟིགས) དང«འཇམས་དབྱངས»(ཤོག་ལྷེ་56པར་གཟིགས) གཉིས་ཀྱི་ལྡེབ་རིས་ཡང་ལག་རྩལ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་པས། རིན་ཐང་བྲལ་བའི་རིན་པོ་ཆེའི་སྒྱུ་རྩལ་ཞིག་ཡིན་ནོ།

ད་ལྟ་ལྷག་ཡོད་པའི་སྤྱི་དུས་ཀྱི་ལྡེབ་རིས་རྙིང་བ་རེ་གཉིས་ཡོད་པར་དཔྱད་ན། རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ལ་འཕེལ་རྒྱས་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡང་། ལག་རྩལ་གྱི་ཕྱོགས་ནས་ལྷ་བཟོ་སྟངས་འདྲ་མིན་གཅིག་ཏུ་འདུས་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པ་ལས། རེབ་གོང་རང་གི་འབུར་དུ་ཐོན་པའི་རང་རྒྱུད་རྣམ་དག་ཅིག་ད་དུང་གྲུབ་མེད།

བར་མའི་དུས།

དུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་འགོ་ནས་བཟུང་དུས་རབས་བཅུ་དགུའི་བར་ནི། རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་བར་མའི་དུས་སྐབས་ཡིན་ལ། སྐབས་དེར་མི་འདོད

པའི་རྐྱེན་ནང་བྱུང་བའི་རྐྱེན་གྱིས། རེབ་གོང་སཁུལ་གྱི་དགེ་ལུགས་པའི་བསྟན་པ་ལ་གནོད་རྐྱེན་བྱུང་བས་སྒྱུ་རྩལ་ཡང་བར་ཆད་བྱུང་། ཆབ་ལུང་སྐབས་སུ། ཆིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་སོག་པོའི་མང་ཚོགས་བདེ་བར་བཀོལ་ཆེད་དགེ་ལུགས་པའི་བསྟན་པ་སྤེལ་ནས་དགེ་ལུགས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ཡིན་པའི་བཀའ་བསྒྲགས། འོས་མཐུན་གྱི་གནས་ཚུལ་འདིས་སྐུལ་འདེད་འོག དགེ་ལུགས་པའི་བསྟན་པ་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བ་དང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་ཡང་དེ་ལས་ལྷག་པའི་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་ནས་མགྱོགས་སྒྱུར་གྱི་སྒོ་ནས་འོད་སྟོང་འབར་བའི་ཆེས་བླ་ན་མེད་པའི་ཆ་ཚང་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱི་གོ་རིམ་དུ་ཐོན། ལྷ་བཟོ་མཁས་པ་གང་མང་བྱུང་ནས། སྒྱུ་རྩལ་གྱི་མཛད་རྗེས་གང་མང་བཞག སེང་གེ་གཤོང་གི་ལྷེབ་རིས《ཏྰ་མགྲིན》(2m × 1.25m ཤོག་ལྷེ 34 པར་གཟིགས) དང་སེང་གེ་གཤོང་མར་ནང་གི་སངས་རྒྱས་འབུམ་གྱིས་བཞེངས་པའི《འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས》ཀྱི་ལྷེབ་རིས (1.4m × 1.21m ཤོག་ལྷེ 37 པར་གཟིགས) ལྷ་བཟོ་བྱམས་པས་སྐུ་འབུམ་ཚོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་དུ་བཞེངས་པའི《འཕགས་པ་ཀུན་ཏུ་བཟང་པོ》(2.7m × 2.2m ཤོག་ལྷེ 28 པར་གཟིགས)《ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཕྱག་བཞི་པ》(ཤོག་ལྷེ 36 གཟིགས)《སྒྲོལ་ལྗོན》(3m × 1.9m ཤོག་ལྷེ 29 པར་གཟིགས》《ཟྭ་ཆེན་སྲོམ་ར》(1.9m × 1.4m ཤོག་ལྷེ པར་གཟིགས) བཅས་ཀྱི་ལྷེབ་རིས་སོགས་སྐུའི་ཉམས་དང་ཐིག་རྩ་བཅས་ཕྱོགས་ནས་ཧ་ཅང་ཚད་ལྡན་ཡིན་པས། བོད་ཀྱི་ལྷེབས་རིས་ཁྲོད་དུ་ཧ་ཅང་མཐོང་དཀོན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན།

ད་དུང་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་གྱིས་བཞེངས་པའི《སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛད་པ་བཅུ་གཉིས》(85cm × 55cm ཤོག་ལྷེ 62 པར་གཟིགས) ཀ་གསར་གཙོད་པ་ཐར་གྱིས་བཞེངས་པའི《ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་བཅུ་གཅིག་ཞལ》(ཤོག་ལྷེ པར་གཟིགས)《ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཕྱག་སྟོང་སྤྱན་སྟོང》(ཤོག་ལྷེ 58 པར་གཟིགས) བཅས་ནི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རིན་ཐང་ལྡན་པའི་ལྷེབ་རིས་ཡིན། ཁྱད་པར་དུ་བོད་ལྷ་སྨྱིན་པས་བཞེངས་པའི《དཔལ་ལྡན་ལྷ་མོའི》(ཤོག་ལྷེ 60 པར་གཟིགས) ལྷེབ་རིས་ནི་ད་ལྟའི་བར་མཐོང་དཀོན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་རིན་ཐང་ཅན་ཡིན་པ་དང་བཞེངས་ཚུལ་ནི་ནག་ཐང་གསེར་བྲིས་མ་ཡིན། སྤྱན་དང་ཞལ་བཅས་ལ་ཚོན་དཀར་དམར་གཉིས་ཀྱིས་མདངས་ཕྱེ་བ་ཡིན་པས། ལྷ་བཟོའི་ལག་ཤུལ་དུ་བྱུང་བ་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

སྐབས་འདིའི་འཇིམ་བཟོའི་སྒྱུ་རྩལ་ཡང་ལྷེབ་རིས་དང་མཚུངས་ལ། སྐུའི་བཞེངས་སྟངས་ཉམས་དང་ལྡན་པ། ན་བཟའི་སྙིང་རི་མོ་མང་དུ་བཀོལ་བ། རྒྱན་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བརྒྱན་པ་བཅས་དང་། རྩིགས་སྐྲུན་གྱི་བཟོ་དབྱིབས་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་འཕེལ་རྒྱས་སུ་སོང་ནས། པདྨ་མང་དུ་བཀོལ་བ། ཞིང་རྐྱོས་དང་ཚོན་མདངས་རྣམ་པར་བཀྲ་བའི་སྙིང་གསེར་ཤོག་མང་དུ་བཏང་ནས། གཞལ་ཡས་ཁང་ཉམས་བརྗིད་དང་ལྡན་པའི་ཁྱད་ཆོས་དཔེ་མེད་པ་ཡིན་ནོ།

སྐབས་དེའི་རེབ་གོང་གི་ལྷ་བཟོ་སྒྱུ་རྩལ་མཁན་རྣམས་ཕྱི་རོལ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་མཁན་གང་མང་བྱུང་བས། གནའ་དེང་གི་སྒྱུ་རྩལ་ཁྱད་པར་ཅན་གང་མང་ལ་མཇལ་བའི་གོ་སྐབས་ལྡན་པ་དང་། རང་གི་མཐོང་རྒྱ་རྗེ་ཆེར་སོང་ནས། གཞན་གྱི་ཤུལ་བྱུང་ཅན་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཉིང་བཅུད་དང་དུ་ལེན་པ་དང་བཅས་ཀྱིས་རང་གི་ལག་རྩལ་གྱི་ཚད་དེ་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བས། རིམ་བཞིན་རེབ་གོང་གི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ནི་རི་མོ་ཕྲ་ཞིང་ཞིབ་པ་མཛེས་རྒྱན་མང་དུ་བཀོལ་བ་སྒྱུ་རྩལ་རྣམ་པར་བཀྲ་བ། ལྗོན་གྱི་ཟྭང་གཞིའི་སྙིང་རྗེ་རྒྱས་རྗེ་ཞིབ་ཏུ་བཏང་ནས་སྐུ་ཐིག་དང་གྲུལ་གྱི་བཀོལ་སྟངས་སྣ་ཚོགས་གཙོ་གནད་དུ་འཛིན་པ། སྐུ་གཟིགས་དང་དེའི་མཛེས་རྒྱན་གཅིག་གྱུར་དང་འོས་མཐུན་ཡོང་བ་བཅས་ཡིན་པས། ཀུན་གྱིས་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པའི་རྣམ་པ་ལྡན་པས། རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཆུ་ཚད་དེ་སྔར་ལས་ལྷག་པའི་གོང་འཕེལ་དུ་སོང་བ་རེད།

ཉེ་དེང་གི་སྐབས།

དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པའི་དུས་འགོ་ནས་བཟུང་། ཆིན་རྒྱལ་རབས་ཉིན་རེ་བཞིན་རྗེ་རྒུད་དུ་ཕྱིན་སྐབས། རེབ་གོང་ས་ཆར་དགོན་པ་འཛུགས་སྐབས་ཐོར་གྱི་སྣམ་བགྲིང་ལྡན་ལ་བབ་ཆགས་པའི་ཁྱད་ཆོས་དོར་ནས་གསེར་སྡི་བྱུགས་རྒྱུ་དང་ཚོན་བཀྲག་འདོན་རྒྱུ་གཙོ་བོ་བྱེད་པ་སྟེ་གཞལ་ཡས་ཁང་གི་བཞེངས་སྟངས་རྗེ་རྒྱས་རྗེ་ལེགས་སུ་གཏོང་རྒྱུ་གནད་དུ་འཛིན་པ་དང་། ཞིང་རྐྱོས་དང་ཚོན་རིས་རྣམ་པར་བཀྲ་བ། གསེར་ལ་སོགས་པའི་མཆོན་མདངས་མང་དུ་བཀོལ་བ། འོད་ཟེར་དང་གཟི་བརྗིད་དང་ལྡན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་དགོས་པ་བཅས་ཡིན་པས། ལྷ་བཟོ་མང་པོའི་ལྷ་སྐུ་བཞེངས་སྐབས་གཏན་ལ་ཕབ་ཟིན་པའི་མ་ཕྱི་ལྟར་བཞེངས་བ་ལས་གསར་རྩོམ་ཅི་ཡང་མེད། ནུས་ཤུགས་གཙོ་བོ་མཛེས་རྒྱན་སྙིང་དུ་བཀོལ་བ་ཡིན་པས། སྐུ་གཟུགས་ཀྱི་ཉམས་སྟངས་དེ་ཕལ་བའི་གནས་སུ་གྱུར། དེ་བས་ལྷའི་སྐུ་གཟུགས་ཐར་བཞིན་གསོན་སྐྱེམས་ལྡན་པ་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པ་བཅས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་མེད་པས་མཛེས་རིས་རྒྱན་ཆས་སོགས་ཀྱིས་ཚབ་བྱས་ཏེ་གཙོ་ཕལ་གོ་ལྡོག་པའི་རང་བཞིན་དེ་རིམ་བཞིན་དར་བ་རེད། ད་ལྟ་ཡོད་པའི་ལྷ་བཟོའི་ཁྲོད་དུ་ལྗོན་གྱི་སྒྱུ་རྩལ་དང་འགྲན་ནུས་པ་རེ་འགའ་ཡོད་མོད་ཀྱང་ཧ་ཅང་དཀོན་པ་འདུག

སེང་གེ་གཤོང་མར་ནང་དགོན་པའི་འདུ་ཁང་དུ་བཞེངས་པའི《རྒྱལ་ཆེན་རིགས་བཞི》(ལྷེབས་རེར 2.07m × 1.84m ཤོག་ལྷེ 46—47 པར་གཟིགས) ནི་ད་ལྟ་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་ལྷ་བཟོ་སྐལ་བཟང་དང་ཤ་བོ། མཁར་བྱམས་རྒྱལ་སོགས་ཀྱིས་བཞེངས་པ་ཡིན་

སྒྱུ་རྩལ་པ་རྒན་པ་རྒྱ་མཚོ（བོད་རིགས）ཡིས་སྐུ་བརྙན་བཟོ་བ།
尖措（藏族）老艺人在塑造佛像
The old artist rGyamtsho (Tibetan) moulding the statue.

པས། ལྷའི་སྐུ་གཟུགས་ཀྱི་ཉམས་དང་ཚོན་མདངས་མཛེས་རྒྱན་ཕྱོགས་གང་ཐད་ནས་ད་ལྟའི་ལྷབ་རིས་ནང་དུ་ཏ་ཅང་དཀོན་པོ་ཡིན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རིང་ཐང་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡོད་ལ། བོད་ལྗོངས་དང་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་མཁས་དབང་ཚོས་ཀྱང་བསྔགས་བརྗོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

གཉན་ཐོག་གི་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་ལྷ་བཟོ་ཡོན་ཏན་གྱིས་བཞེངས་པའི《དཀྱིལ་འཁོར》《མཛད་པ་བཅུ་གཉིས》། པན་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་ཐང་ཀ་ཡང་བཟོ་རྩལ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན་པས། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་བས་གཙང་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ལ་གནང་བ་རེད།

རྐ་གསར་གྱི་ལྷ་བཟོ་སངས་རྒྱས་ཐར་ནི་སྔར་གྱི་མཁས་དབང་དམ་པ་བྱང་ཆུབ་རབ་གསལ་གྱི་རྣམ་སྤྲུལ་ཡིན་པར་གྲགས་ལ། ཁོང་ནི་སྤྱང་གྲུང་རྣམ་དཔྱོད་ལྡན་པའི་ལྷ་བཟོ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟེ། དགེ་རྒན་ལ་མ་བརྟེན་པར་རང་ཉིད་ཀྱི་བརྩོན་འགྲུས་ཁོ་ན་ལ་བརྟེན་ནས་མཁས་པའི་དབང་པོ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་པ་རེད། ཁོས་བཞེངས་པའི་ལྷ་སྐུ་རིས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གྲུ་ཀུན་ཏུ་སྙན་གྲགས་ཆེ། ཁོང་གི་སློབ་མ་ནི་ད་ལྟའི་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་ལྷ་བཟོ་ཀུན་བཟང་ཡིན། ལྷ་བཟོ་ཀུན་བཟང་གིས་རང་གི་དགེ་རྒན་གྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་མ་ཟད་སྔར་བྱོན་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་གསུང་རྩོམ་ལ་ཞིབ་འཇུག་གང་ལེགས་བྱས་ཡོད་པས། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གཞུང་ལུགས་ལ་ཧ་ཅང་མཁས། ཁོང་གིས་ཡོན་ཏན་ཡོད་ཚད་རང་གི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་སྟེང་དུ་བཀོལ་ནས། མི་རབས་རྗེས་མ་རྣམས་ལ་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཕྱག་རྗེས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་མང་པོ་བཞག་ཡོད།

ཡང་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་ལྷ་བཟོ་ཤ་བོ་ཚེ་རིང་ནི་རང་རྒྱལ་གྱི་མིང་གྲགས་ཅན་གྱི་རི་མོ་བ་ཀྲང་ཏ་ཆན་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཏེ་ཏུན་ཧོང་དུ་སོང་ནས་གནའ་དུས་ཀྱི་རིན་ཐང་ལྡན་པའི་སྒྱུ་རྩལ་སྣ་ཚོགས་རི་མོར་བཀོད་རོགས་ལ་ཐེབས་པས། རང་གི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ནུས་པ་མཐོང་འདེགས་སུ་སོང་། ཁོང་ལ་གཞན་དང་མི་མཐུན་པའི་མན་ངག་ཡོད་པས། གསེར་དང་ཚོན་གྱི་བཀོལ་སྤྱོད་ཁྱད་པར་ཅན་ཡིན། དེ་བས་ཁོང་གི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་དཔེར་ན《ནོར་ལྷ》(ཤོག་ལྷེ་70པར་གཟིགས) ལྟ་བུའོ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་ཁོང་ལ"བཟོ་རྩལ་མཛེས་རྩལ་མཁས་དབང་ཆེན་པོ"ཞེས་པའི་མཚན་སྙན་གནང་།

ཉེ་བའི་དུས་སྐབས་སུ་རེབ་གོང་ས་ཁུལ་གྱི་འཇིམ་བཟོའི་སྒྱུ་རྩལ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་རྣམ་པར་བཀྲ་བའི་མཛེས་རྒྱན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བ་རེད། ཆུ་ཚད་ཅུང་མཐོ་བའི་ལྷ་བཟོ་ཆོས་གཟུགས་དབྱིབས་དང་མཛེས་རྒྱན་གཉིས་ཀྱི་ཕྱོགས་དང་དོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པས། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་རྟེན་བཞེངས་ལ་ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་བྱས་རྗེས་འཛོམ་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད།

འབུར་དུ་ཐོན་པའི་འཕེལ་རྒྱས་ནི་རྩིགས་སྨན་གྱི་ཚོན་རིས་ཡིན་ལ། སྔོན་དང་བསྡུར་ན་ད་ལྟའི་ཚོན་རིས་སྣ་མང་སྣ་ཚོགས། རྣམ་པར་བཀྲ་ལ་བརྗིད་ཉམས་ལྡན་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཁྲོད་དུ་གོ་ས་ཁྱད་པར་ཅན་ཟིན་ཡོད།

སྔར་ཉེ་བའི་དུས་སྐབས་སུ་རེབ་གོང་ལྷ་བཟོ་ཚོས་དུས་སྐབས་རིམ་པའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་རྨང་གཞིའི་སྟེང་མུ་མཐུད་དུ་འབད་པ་དང་བརྩོན་འགྲུས་སྤྱད་ནས་རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་ཞེས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་ཁྲོད་དུ་རྒྱུད་པ་ཆེན་པོ་འདི་བསྐྲུན་པ་རེད། ཁོ་ཚོས་ལག་རྩལ་དང་རི་མོའི་བཀོལ་སྤྱོད་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་བཅས་ཕྱོགས་མང་པོའི་ཐད་སུ་མཐུད་དུ་ཉམས་པ་སོད་རྒྱུད་དང་མ་ཉམས་གོང་འཕེལ་ཏུ་བཏང་སྟེ་ཆེས་མཐོ་བའི་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་གོ་རིམ་སྟེང་སླེབས་བཞིན་ཡོད།

དེ་ལས་གཞན་ད་དུང་ཞིང་པར་དང་གོས་དྲུབ་བཅས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་འང་སྤེལ་བཞིན་ཡོད་ལ། གཟུགས་དབྱིབས། ཐིག་རྩ། ཚོན་མདངས་སྦྱེབ་ཚུལ་བཅས་ཀྱི་ཕྱོགས་ནས་མངོན་གསལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་དང་ཆེས་མཐོ་བའི་མཛེས་རྩལ་གྱི་རིན་ཐང་ཡོད།

རེབ་གོང་སྒྱུ་རྩལ་གྱི་འགྲེམ་སྟོན་ལ་ལྟ་ཞིབ་བྱེད་པ།
参观热贡艺术展览
Visiting the exhibition of Rebkong Fine Arts.

信仰之华 ——简论热贡藏传佛教艺术

·舒　　勇·

藏传佛教艺术是随着藏传佛教的传播而发展并趋完善的。发祥于青藏高原东部的热贡藏传佛教艺术是其中一个重要流派，它历史悠久，神奇博大，华妙精深，是中华民族灿烂文化的组成部分，在世界东方艺术史册上留下了瑰丽的篇章。

热贡藏传佛教艺术曾称为“五屯艺术”，80年代定名为“热贡藏传佛教艺术”。热贡地区包括青海省黄南藏族自治州的同仁县全境及泽库县的和日乡。黄河的支流隆务河自南向北穿过同仁县，热贡艺术就产生于隆务河中游两岸的隆务、曲玛、夏卜浪等地，后来逐步扩展到年都乎、郭麻日、五屯、尕沙日等几个村寨。热贡地处西藏文化、西域文化和中原文化的融汇处，这对于形成既区别于西藏佛教艺术，又区别于中原佛教艺术而独树一帜的热贡藏传佛教艺术，无疑是一个极为重要的因素。

寻根溯源，热贡藏传佛教艺术始于13世纪的元代。早在萨迦法王八思巴时，西藏曾派年庆唐拉丹科隆务的瑜伽师拉杰直合拉洼（即阿米拉杰）前往安多，特别是热贡一带传播藏传佛教，这位尊者带着他的随从画师和当时已有的绘画专著《功能源》来到热贡，为热贡地区的政教首领隆钦多代本的昂索宫画了壁画、佛像等，这是热贡地区最早出现的佛教艺术，而画师随身带的绘画专著则成为热贡绘塑艺术的范本。

公元1301年，热贡地区萨迦派(sa-skya-pa)首领昂索三木旦仁钦与其弟罗哲森格在当地修建隆务寺。寺内着意塑造了佛像，绘制了佛画，皆精美绝伦，遂被誉为安多佛教艺术的发源地。至明宣德年间，随着藏传佛教格鲁派（Dge-lugs-pa，即黄教）的日益兴盛，隆务寺便逐渐改宗为格鲁派（黄教），该寺活佛夏日仓又扩建了寺院，同时也带动了热贡地区各大村寨先后修建格鲁派寺院。这样，隆务周围的几个村寨的画工、塑匠与有关的艺人便积极参予、从事这一具有盛大规模的艺术活动。在年都乎发现的刻有“大明”字样的石碑碑文上，有“画匠梁大智”勒名，可以看出当时绘塑艺术活动中，也有来自汉地的艺匠参加，自然也带来了中原佛教艺术的影响。

藏传佛教在青海地区日益兴盛，形成了寺院全面严格的管理制式。因此，热贡地区的宗教上层要求寺院中的绘塑作品必须按照规范的蓝本去制作。这时隆务寺周围的一些僧俗人士都努力学习藏族绘画理论和技艺，使各种风格的艺术逐步纳入藏传佛教艺术风范之中。

18世纪初，热贡地区寺院规模已定，寺院的绘画雕塑已呈饱和状态，于是艺匠们陆续出外云游，到其它信奉藏传佛教的地方化缘献艺。春去秋来，他们甚而在一方或一个寺院连续事艺几年、十几年乃至几十年。如清代尕沙日的名画师香曲热赛日（1808年生），长期为大昭寺绘制大量壁画，最后圆寂于拉萨。年都乎的云旦画师，也曾久居甘南拉卜楞寺，他绘制的《四大天王》在该寺的白伞盖度母经堂立存，虽久历沧桑烟云，至今犹完好如初。热贡匠师挟艺游方，萍踪浪迹，足履遍布信奉藏传佛教的各个角落，随着艺名影响的扩大，还远涉印度、蒙古、尼泊尔……因而有机会接触到各地丰富多彩的民间、民族艺术，如甘孜木刻、敦煌艺术、南亚犍陀罗艺术等等。他们大胆纳新，兼收并蓄，使热贡的佛教艺术逐步完善，成为一支后起的、优秀的藏传佛教艺术新流派。自兹热贡藏传佛教艺术日臻成熟，出现了许多杰出的艺匠名师，如夏卜浪的俄合穷加央洛哲（1651—1733年），是一位绘塑兼擅的名家；琴玛的嘎里班智达和魏塘的华日旦等，都是极有影响的匠师。在他们的心血培植灌溉下，这里的村寨沃土上，不断竞开绘塑艺术绚丽之花，世代相传，远播四方。

在热贡地区，由于藏传佛教艺术的兴盛，寺院几乎就是学习绘画雕塑的专门学校。有些深孚众望的宗教上层人士，本身就善绘塑之艺，对习艺者也有很大的带动作用。因此，村寨各户都乐意把男童自幼送入寺院学艺，先从画布加工、颜料研制、调合泥巴等粗活开始做起，然后再学“造像量度经”，逐步成为师傅助手，打稿作画，约需8年学成出师，方可单独事艺。经过信仰与技艺的修炼，艺匠们的精神智慧，已全部寄托于所表现的对象上，数十年如一日，虔诚而又坚毅，把自己的一生贡奉给信仰的艺术，也给寺院带来了荣誉和收益。寺院就更加倡导绘塑艺术的代代传授，使热贡地区僧俗学艺之风经久不衰，一时形成了“人人作画，家家事艺”的盛况，无论在从艺人员之众多，或群体技艺之精湛上，均属领先，其它藏区实为少有，故人称誉为“画家之乡”。

为了能较清楚地说明热贡艺术的发展和演变，根据热贡地区各历史阶段的社会、宗教发展状况及对佛教艺术的影响，可将其历程分为三个具有不同特点的时期。

早　　期

13世纪始，即从隆务寺昂索宫的修建、隆务寺院的建造及隆务一带的村寨工匠艺师积极参与宗教艺术活动起，一直到17世纪前，可称为热贡艺术的早期。这是一个较长的历史时期，热贡艺术积数百年之蕴育，逐渐确立了藏传佛教艺术的主体风格。

足可遗憾的是，13世纪的早期壁画在历史的烟云中已经消失。而本世纪50年代尚存的隆务寺神殿中的一组彩塑《四大天王》像，是明代作品，其造型风格与表现手法，都显示出中原佛教艺术的影响，可惜亦被毁坏。所幸现今保存完好的尚有年都乎寺参赞乐康殿内的八幅壁画（每幅2.95m×2.40m），系清代康熙年间作品，也是现存热贡藏传佛教艺术中最早的作品了。这些壁画从构图到人物形象，都处理得非常成功，具有很高的艺术水平。如《骑羊护法神》（见24页）、《怖畏金刚》（见26页）两幅壁画，主像威

严凶猛，望而生畏。分别画于主像周围的佛传故事，从释迦牟尼诞生、比武、逾城、追寻、剃度、降魔、涅槃等场景中，各种人物形象情态殊异，生动多姿，微妙传神；骏马形象挺秀，颇具敦煌壁画风韵。再如《释迦牟尼说法》(见22页)一画中，主像正襟危坐，仪态端庄，执转法轮的手势，自然生动，服饰褶纹借用装饰手法，表现出轻盈的质感和盘坐的体态。此画场面宏大，结构繁复，人物众多，但作者以高超的技巧，驾轻就熟，将偌大一个场面处理得变化有致，生趣盎然。

在年都乎另一座弥勒佛堂内的壁画，是名师华日旦等人的杰作：《十六罗汉本传》(40.05m×3.8m)占据了佛堂左、中、右三面墙壁，是热贡地区现存最大，也是最早的壁画之一（见30—31页）。在数尊佛与菩萨周围的十六罗汉，加上摩耶和弥勒共十八尊，形态与面部处理得无一类同，画家用写实与夸张相结合的手法，赋予各尊罗汉以鲜明的个性。与各尊罗汉四周相拥的众僧，更是各尽其态，充满人世的生活情趣。作者还巧妙地用青绿的山石树木，衬托出红色袈裟的人物，使整个画面在对比中取得谐调，并把握了庄严肃穆的主题，真可谓匠心独运。

至于早期的“唐卡”(绘制在布上的一种卷轴画)，也保持了朴实无华的风格，注重人物形象的刻画。如尕沙日寺珍藏的《十六罗汉》(92cm×52cm、见59页)，造型有拙趣，色彩单纯厚重，十分古雅。还有嘎里班智达代表作《弥勒佛像》(见54页)、《文殊菩萨像》(见56页)，作者在创造弥勒与文殊形象时，参入了女性的柔和，益感善良亲切。同时作者在借助严谨的造型传情达意的基础上，充分展示了卓越的艺术技巧。人物先用金色平涂，尔后用有力的线条勾勒，表现出体积感与质感。而背景的山峦、树木色调凝重，突出了人物，使画面层次丰富，辉煌而不失典雅，是足以传世的精品。

综观上述早期代表作品，热贡艺术虽然取得了很大的发展，也具有相当的规模，但仍能看出几种画风的影响，尚未形成一个成熟独立的流派。经过几代匠师的不懈努力，顽强执着的创造，为后继者积累了丰富的经验，并为热贡艺术的繁荣发展打下了坚实的基础。

中　期

自18世纪初叶至19世纪初叶，为热贡艺术的中期。由于战乱，热贡地区格鲁派（黄教）寺院的发展受到限制，一度处于低潮。但到了乾隆时期，清政府采用“兴黄教即所以安众蒙古”的策略，在这种有利形势的促动下，格鲁派（黄教）又生机勃勃地昌盛起来，当然也推动了热贡藏传佛教艺术的更大发展，很快达到辉煌鼎盛的成熟期。在这一个多世纪中，涌现出很多造诣精深的画师，从留下的大量作品上，足以看到他们非凡艺术才能的闪光。例如：

五屯上庄杜台绘制的壁画《马头明王》(2m×1.25m、见34页)，主像马头明王三头六臂，手持武器，遍身红色，须发直竖，脚踏数条长蛇，背后是炽火光焰。画师笔下的护法神，表情威猛，愤然欲吼。然而当观者的目光转向主像两侧时，就能依次被十二名女护法的动人形象吸引，她们分别乘骑鹏、狮、马、鹿，在太空中遨游，纵逸奔放，各呈妙态。由于画家丰富的想象力与创造精神，使规范的宗教绘画充满生气，顿然活跃起来。

五屯下庄桑结本朗嘎所绘的壁画《南海观音菩萨》(1.4m×1.21m、见37页)，描绘了四臂观音盘坐须弥山上一座高大的殿堂前，拥绕他的是其他菩萨和众僧，还有

བྲིས་རིས་འབྲི་བ།
绘制壁画
Drawing Wall Painting.

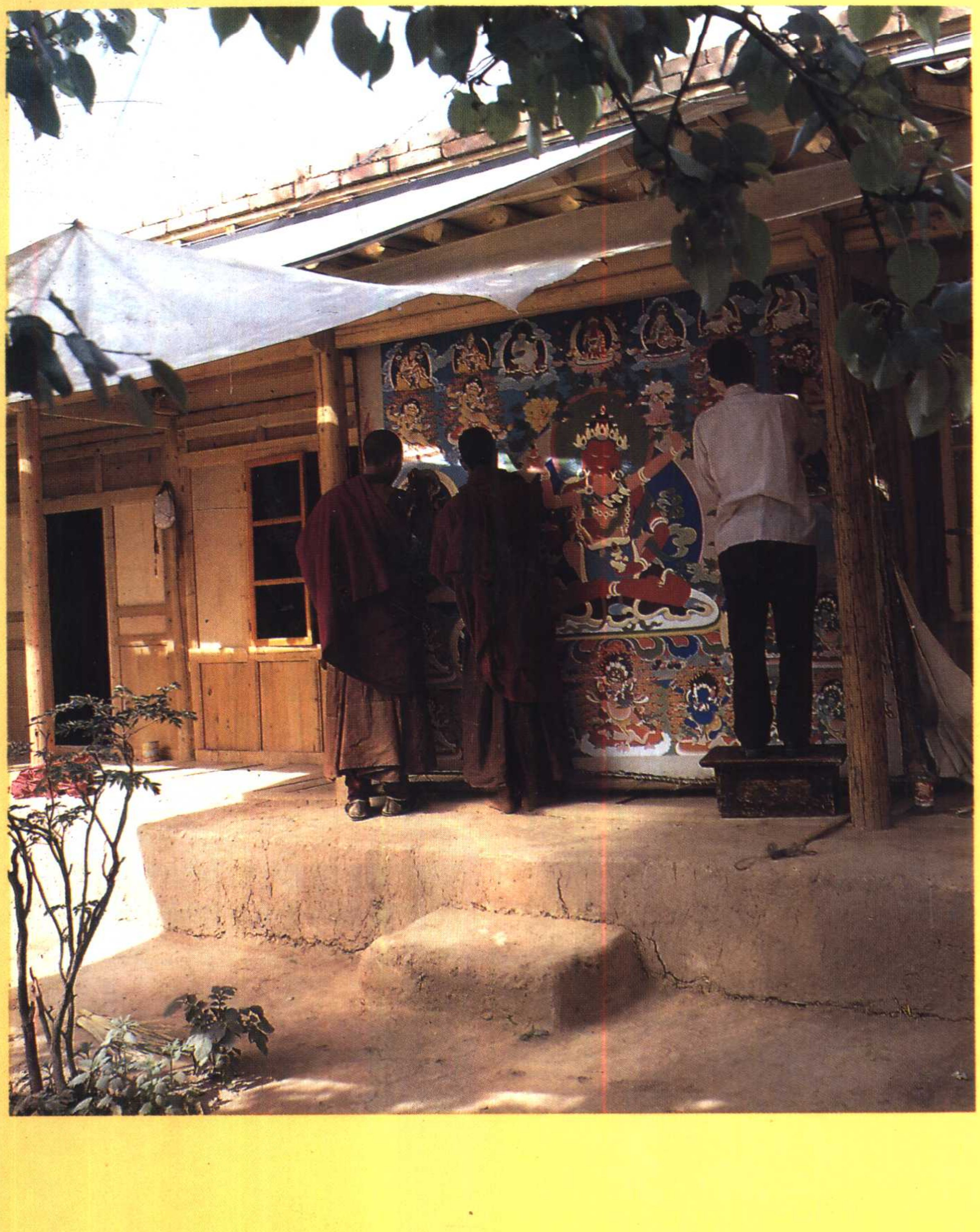

歌舞伎乐。下部山中有几个修行者的石窟。须弥山周围的海里，数条船只载来朝拜众生。在画面的左右下角，是观音撒下的两条彩虹，得以救渡的众生踏着彩虹登上须弥山。以石青、石绿为基调的背景，造成了一个极为优雅的环境，衬出朝拜者的红色衣着，增加了热烈的气氛。殿堂楼阁工整细致；树木采用多种变形手法，既有规律又富变化；众多人物，情态动人，整个画面错落有致，而用蓝叶、铁线、游丝等勾描手法，流畅自如，显示了画家的线描功力，虽富装饰又非刻意雕琢。

五屯下庄的先巴画师，为塔尔寺大经堂前廊绘制的《普贤菩萨》(2.7m×2.2m、见 28 页)、《绿度母》(3m×1.9m、见 29页)和《八臂观音》(见 36页)等壁画，造型生动完美，几尊女神的体态犹存印度风采，设色单纯沉着，用线简洁洗炼。特别是绿度母的形象，刻画得慈爱亲善又含蓄深沉，锦裙飘带，也处理得轻扬飞逸，有如嫦娥之奔月，实为藏传佛教壁画中所少见。

中期的唐卡，较之早期，更为精微细密有加而不繁琐，色彩也渐趋鲜明却不显浮华。如扎西加的《释迦牟尼十二行传》(85cm×55cm、见 62 页)，在一小幅画面上，表现了释迦牟尼从诞生到涅槃的全部业绩。画面结构布局，皆见机巧妙理，每一部分既可作为独立的内容场面，却又与整体不可分割。人、景、物都画得极尽精微，造型严谨考究。世上波斯细密画以其精细著称，但比起上述之作，已稍逊一筹了。

尕沙日觉巴绘制的唐卡《千手观音》(见 58页)，也是成功之作。画师把这尊多面多手的观音处理得异常巧妙，比例适度，匀称谐调。观音的形象面部丰腴，眼帘下垂，嘴角微翘，表情含蓄，给人以慈祥和蔼之感；所绘面部与披挂缨络的上身和手臂，肌肤细腻，优美动人，极富魅力，足见画家超高的艺术技巧和审美修养。

这里不能不提到博拉金巴绘制的《吉祥天母》(见 60 页图)一作，是唐卡作品中较罕见的。画家大胆地在画面的黑色底上，全部用金线勾描，只在人物、动物的五官上，微着红、白二色。藏族称这种手法为

མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་མཛེས་རྩལ་མཐུན་ཚོགས་ཀྱི་ཆེད་ལས་མི་སྣས་རེབ་གོང་དུ་དར་བའི་ནང་བསྟན་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་སྒྱུ་རྩལ་ལ་དངོས་སུ་རྟོག་ཞིབ་ བྱེད་པ།

青海省美协专业人员在实地考察

The experts of the Association of Fine Arts in Qinghai Province investigating in the Sengegzhung Village.

“纳合唐”(Nag-thang)。令人叹为观止的是画家运用刚劲有力的线，把这尊骑骡护法神的形态，刻画得雄威勇猛，咄咄逼人，充分表现了画家把握造型与线描的功力，已达到炉火纯青之境。

这时期的雕塑艺术也和绘画一样，形象完美生动，服饰褶纹流畅，装饰华美而避繁琐。此外，建筑彩画同样进入相当发达的时期，其特点是图案纹样丰富多变，色彩华美绚丽，很多地方采用沥粉贴金的手法，益增其高贵和庄重。

由于中期热贡匠师出外事艺者甚多，必然扩大了艺匠们的视野，丰富了自己的艺术语言，加强了艺术的表现力。于是竞智争能，奋自创新，相互影响，使画风不断变化发展，促进了热贡艺术的成熟。匠师们在承继早期传统的基础上，又注入新的生命活力，逐渐形成了这一流派的总体风格。其趋势是瑰丽工细，注重画面的装饰效果，虽不逮早期之淡雅，但不落俗套，讲求勾勒的精妙与线的多种表现运用。同时，善于刻画人物，并与画面的装饰性统一谐调，取得更佳视觉效果。中期所取得的这些成就，使热贡艺术达到一个承前启后的昌盛时期。

近 期

19 世纪初叶，满清王朝日趋腐败。热贡地区兴建的寺院，已不再要求艺匠们在作品中保持质朴庄重的风格基调，只希望把经堂装点得华贵繁缛，金碧辉煌。与此同时，由于前辈积累传留的丰富经验，同一题材的佛画，都可照搬前人的模式；而从甘孜德格印经院带回的木刻佛画，又提供了较完整的粉本，于是形成了一定的程式化。大部分艺人完全不再对构图与造型进行研究和创造，仅把注意力投放到追求画面的华丽、繁细的装饰效果上，放松了匠心创意，而且陈陈相袭，致使生动传神的人物形象变得呆滞，奔腾跃行的马鹿显得静止，线描的表现力也为之减弱，早、中期作品中富有生命力的优长，渐被艳丽、精巧、细腻的装饰倾向所代替。在这大趋势下，仍有一些匠师，尊崇热贡艺术的优秀传统，深有追求，不懈创造，取得很高的成就，留下不少精心之作。

具有代表性的作品是五屯下寺小经堂前廊的《四大天王》(每幅 2.07m×1.84m，见 46—47 页)，是近代著名画师嘎藏、夏吾、卡先加

试读结束：需要全本请在线购买： www.ertongbook.com